

ÇEVRE

Hikmet TÜMEB
Jeolojik Yüksek Mühendisi

5 HAZİRAN
DÜNYA
ÇEVRE
GÜNÜ
AMA
TÜRKİYE'DE
KUTLANMAMALI!

5 Haziran 1972'de bundan 21 yıl önce toplanan ilk Dünya Çevre Konferansı çetin tartışmalara sahne olmuş, ancak "yalnızca bir dünyamız var" sloganını tartışmasız benimsemişti. Akıp giden yıllar insanoğlunu yalnızca bir dünyası olduğuna inandırabilirdi mi? Bu süre içinde tanık olunan gelişmelere göre bu soruyu olumsuz yanıtlamak gerekir

1970'li yılların başında çevreci kıpırdanış tüketim toplumu aşamasında endüstriyel yaşam biçimine karşı çıkmış anamalcı toplumun değer yargılarının tümünden gözden geçirilmesini önermişti, Kirlenmenin biyosferi kucaklaması, dünya nüfusunun hızla artması, açlığın belli bölgelerde yaygınlık kazanması karamsarlığı geliştirmiş, besin maddeleri üretiminin yetersiz kalacağı ve doğal kaynakların yakında tükeneceği kehaneti taraftar bulmaya başlamıştı. Bu bağlamda ilk sorgulanan ekonomik politikalar oldu, Büyüme ekonomisinin çevrenin baş düşmanı olduğu tescil edildi.

Büyümeyi insancılaştırmak, maddi olmayan zenginlikleri öne sürmek, çevreyi insanlığın ortak malı görmek, çevreyi evrensel değerler bütünü olarak algılamak, çevre kavramına yeni bir kapsam kazandırmıştır Çevre, bu yüzden ki, dünyada çözüm bekleyen özel sorun olmuştur Ancak, çevre kaygısı, yalnızca günümüzde insanlara daha iyi bir yaşam ortamı sunmak, yaşam kalitesini yükseltmek amacından kaynaklanmamıştır. Aynı zamanda çevre, geleceğe yönelmek ve ilerideki kuşakların çıkarlarını güvence altına almak olarak değerlendirilmiştir.

İnsanlığın ortak malı kabul ettiğimiz çevresel değerlerin bozulması, çevrenin kirlenmesi, yaşam ortamımızın yaşanırılığını yitirmesi, günümüzün çözüme

ulaşamayan sorunlarıdır. Bu sonuca insanoğlu yüzyıllar boyu çevresini gelecek kaygısı duymadan işleyerek, doğal zenginlikleri ve sağladığı olanakları sömürerek gelmiştir İnsan-Çevre ilişkileri çevreden yararlanmayı aşmış çevreyi sınırsızca kullanmaya, hatta kötüye kullanmaya dönmüştür.

Ekolojik döngülerin bozulması ile belirginleşen çevre kirliliğine çözüm aranması, çevre sorunlarının giderilmesi zararlarını aza indirilmesi çalışmaları, çevre alanında bilimsel araştırmaları hızla artırmıştır, Giderek dünya bilimsel topluluğunun çevreye yönelik uyarıları da belli bir haklılık temeline oturmuştur. Bilimsel bulguların ve onların teknik uygulamasının insancıl, toplumsal ve doğal sonuçlarına egemen olacak Özgün araştırmalar hız kazanmamıştır

Stockholm Konferansı'nın 20'ci yıldönümü nedeniyle Birleşmiş Milletler yeni bir Dünya Çevre Konferansı hazırlamıştır. 1992 Haziran'ında Brezilyada toplanan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı 92 (UNCED 92) geçen 20 yılın genel bir değerlendirilmesini yapmış ve geleceğe yönelik politikaların belirlenmesini amaçlamıştır,

3-14 Haziran 1992 tarihleri arasında Rio'da toplanan Konferans Bildirgesi'nin başlangıç hükümlerinde, Stockholm Konferansı'nın ilkelerine bağlı kalındığı ve bunların gerçekleştirmek için devletler, toplumlar ve insanlar arasında olmak üzere her düzeyde işbirliği kurmak amacı taşıdığı, insanların yuvası sayılan dünyayı ve herkesin ortak çıkarını koruyacak bir çevre kalkınma dizgesi üzerinde uzlaşılmasının gereği

ÇEVRE

vurgulanmıştır,

Bildirgede 27 ilke yer almaktadır. Bu ilkeler özette:

O Sürekli ve dengeli kalkınma ilkesinin odak noktasını oluşturan insanlar, doğa ile uyumlu, sağlıklı ve üretken bir yaşam hakkına sahiptir,

O Devletler egemenlik haklarını kullandıkları alanın dışına çevresel zarar vermemeye özen göstermelidirler,

O Kalkınma hakkı bugünkü ve gelecek kuşakların kalkınma ve çevre gereksinimleri arasında denge kurularak gerçekleştirilmelidir.

O Sürekli ve dengeli kalkınma gerçekleştirilirken, çevrenin korunması bağımsız olarak ele alınmamalı, kalkınma süreci ile bütünleştirilmelidir,

O Tüm devlet ve insanlar yoksulluğun ortadan kaldırılmasına çalışmalı, dünya halkları arasındaki yaşam düzeyi farkları azaltılmalıdır,

O Küresel işbirliği çerçevesinde varıl ülkeler kalkınmakta olan ülkelere araştırma teknoloji ve mali kaynak açısından yardım etmelidirler,

O Tüm insanlar için daha yüksek bir yaşam kalitesi sağlanmalıdır,

O Bilimsel ve teknolojik gelişmeyi tüm insanlığa sunabilmek için transferleri kolaylaştırılmalıdır,

O Çevre sorunlarının çözümü tüm tarafların katılımıyla olacağından, atılcı yöntemler yeğlenmelidir,

O Çevre konusundaki tüzel düzenlemelerin uygulanabilmesi için, ülkelerinin yapılarına uygun olması gerekmektedir,

O Tüm dünyada sürekli ve dengeli kalkınmayı sağlayacak ekonomik büyümeyi sağlamak için, devletler uluslararası ekonomik dizgeyi harekete

geçirmelidirler,

O Kirlenmenin ortaya çıkardığı sorunları çözmek amacıyla her ülke tüzel düzenlemelere gitmelidir,

O Devletler karşılaştıkları tüm doğal yıkım olaylarını ve ivedi Önlem gerektiren durumları diğer devletlere bildirmelidirler,

O Devletler ve halklar, uluslararası dayanışmayı sağlama amacına yönelik çalışmalarını sürdürmelidirler,

O Kadınların, gençlerin ve kamuoyunu etkileyebilecek kümelerin çevre konusundaki yaratıcı, geliştirici işlevleri desteklenmelidir,

O Barış, kalkınma ve çevre koruma birbirine içten bağlıdır ve ayrılmamalıdır.

Ülkemiz de Rio'ya en üst düzeyde katılmış ve yukarıdaki Bildirgeye imza koymuştur.

Ülkemizde artık çevre ile ilgili her türlü kamu kuruluşları, demokratik meslek kuruluşları, dernekler, büyük belediyelerde çevre ile ilgili birimlerinin yanısıra bilim adamları, teknisyenler, sosyologlar, çevre bilimcileri, çevre siyasetçileri de bir hayli vardır. Kuruluşlar ve kişiler her gün "çevre" ile ilgili yazılar yazarlar konferanslar verirler, toplantı, panel, seminer, sempozyumlarla eleştirilerini

uyanlarını ve önerilerini söyler dururlarına bütün bunlara rağmen ülkemizde hemen aklımıza gelen şu Örneklere bir göz atalım;

Verilmiş sözlere ve geniş toplumsal muhatefete karşın GÖkova Termik Santralin'in yapımı devam ediyor,

Büyükçekmece Gölü havzasına resmi törenlerle serbest bölge kuruluyor, Ömerli Barajı kenarında toplu konut yapımı için resmi ödeneklerle arazi satın alınabiliyor,

- Ümraniye çöplüğü batıyor. Yetkililer sorumluluğu birbirine atıyor,

• Ankara-AAamakjstanbul-Haikalı, İstanbul-Küçükyalı çöplükleri patlamayı bekliyor.

• Verimli tarım arazileri ve değerli yeraltı sularının bulunduğu bölgeler sanayi ve toplu konut alanları olarak seçiliyor,

• Çubuk-Bayındır İçmesuyu barajlarının üzerinden tüm isyanlara rağmen otoyol geçirilmiştir,

• Özellikle İstanbul'da kıt orman ve farım alanlarına imar plan değişiklikleri ile İmarlaşma hakkı verilmiştir,

• İzmit ve İzmir körfezinin her geçen gün kirliliği ve kokusu artmıştır,

• İstanbul'un merkezinde tüm çirkinliği ve gürültüsü ile Park Oteli yapımı devam etmektedir.

• Ankara'da Kızılay meydanı adını veren tarihi güzelim Kızılay Binası yıkılarak çirkinlik abidesi kondurulması inşaatı başlanmıştır.

Bu örnekler daha da çoğaltılabilir. İşte böylesi bir süreç,5 Haziran 1993 Dünya Çevre Günü'nü salt yitirilen değerlerimiz için değil, belki daha da önemlisi yitirilen güven açısından da Türkiye'de kutlanmaması gerekir.

